

Άγιο Όρος & κόσμος: Η αρχόντισσα Μάρω στις Σέρρες & το Άγ. Όρος (2ο Μέρος)

[Ορθοδοξία](#) / [Άγιον Όρος](#)

Η Μάρω στην εκκλησιαστική πολιτική συνέχισε να επιδρά με το κύρος των Μπράγκοβιτς μέσα στο Οσμανικό κράτος. Από το 1457 κατείχε διάφορες λειτουργίες Από την οικογένειά της, τις οποίες είχε εκλάβει σοβαρά μετά τη δυναστεία των Νεμανιδών. Ο Μωάμεθ Β' σεβόταν τη Μάρω και την αποκαλούσε μητέρα, παρότι ήταν μητριά του. Τη θεωρούσε μέλος της σουλτανικής οικογένειας. Για τον λόγο αυτό η Μάρω μπορούσε να είναι η μόνη που είχε μια υψηλή και υπεύθυνη θέση και από αυτή να έχει το ρόλο της προστάτιδος όλης της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην επικράτεια των Οσμανιδών. Έτσι είχε μεγάλη επιρροή στην εκκλησιαστική πολιτική.

Τρεις φορές κατάφερε τον σουλτάνο να θέσει στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως τρεις ικανούς υποψηφίους: Το 1467 τον από Φιλιππουπόλεως Διονύσιο Α', άνδρα ενάρετο, ο οποίος υπήρξε πνευματικό ανάστημα του ανθενωτικού μητροπολίτου Εφέσου αγίου Μάρκου του Ευγενικού. Ο Διονύσιος μετά εξαετή πατριαρχία παρητήθη και απεσύρθη στην Ιερά Μονή Εικοσιφοινίσσης Παγγαίου, όπου εστέφη αγιωνυμίας.

Το 1475 προώθησε στον οικουμενικό θρόνο τον Σέρβο Ραφαήλ Α' και το 1486 τον Νήφωνα Β' από την Πελοπόννησο. Τον Μάρτιο του 1459 αγόρασε στη Θεσσαλονίκη τον ναό της μικρής Αγίας Σοφίας, την αγορά του οποίου βεβαίωσε με έγγραφο ο Μωάμεθ Β'. Το 1469 διά της προσωπικής της επεμβάσεως στον σουλτάνο έλαβε την άδεια να μεταφερθούν τα τίμια λείψανα του Αγίου Ιωάννου της Ρίλας από το Τύρνοβο στη Ρίλα.

Το 1479 είχε στην κατοχή της, μαζί με τον Φαΐκ-Πασά, μία λίμνη κοντά στις Σέρρες. Στον μητροπολιτικό ναό Σερρών, των Αγίων Θεοδώρων, δώρισε εικόνα συρτή που περιείχε τίμιο ξύλο, ως μαρτυρεί ο αρχαίος κώδικας της ιεράς μητροπόλεως, κατά μία μάλλον επίσκεψή της στην εξόριστη αυτοκράτειρα της Τραπεζούντος θεία της Ελένη.

Το αρχοντικό της Μάρως στην Έζοβα δεν ήταν μόνο πέρασμα υψηλών προσώπων αλλά και ένα πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, στην τότε τουρκική επικράτεια. Η Μάρω είχε δημιουργήσει σχολή αγιογραφίας και αντιγραφής χειρογράφων. Το

1480 μ' εντολή της αντέγραψε ο γραμματέυς Βλαδισλαύος το βιβλίο της Εξαημέρου. Έκτισε πύργο και ναό προς τιμήν του Αγίου Γεωργίου, που υπολείμματά τους σώζονται μέχρι σήμερα.

Ο Χάμμερ ονομάζει την κωμόπολη «Γιάσσοβον επί του Στρυμόνος ού μακράν του Άθω». Η Μάρω, συνεχίζοντας το έργο του πατέρα της, προσέφερε πολλά στο Άγιον Όρος και ιδιαίτερα στις μονές Χιλανδαρίου και Αγίου Παύλου. Πέτυχε χρήματα που χρωστούσαν οι κάτοικοι του Ντουμπρόβνικ να τα λαμβάνουν οι αγαπητοί της Αγιορείτες, οι όποιοι σύχναζαν επί ημερών της στην Έζοβα.

Στο Άγιον Όρος υπάρχουν επτά τουρκικά έγγραφα γνωστά, σχετικά με τη Μάρω, ενώ υπάρχει και μεγάλος αριθμός αμετάφραστων και αταξινομητων τουρκικών εγγράφων. Στη μονή Χιλανδαρίου υπάρχουν τέσσερα σουλτανικά έγγραφα και στη μονή Αγίου Παύλου τρία. Στη μονή Αγίου Παύλου υπάρχουν δύο ακόμη έγγραφα, που αναφέρονται στην περιουσία της Μάρως, που την αποτελούσαν κτήματα, ζώα, ενδύματα, υφάσματα, ασημένια και χρυσά νομίσματα κι αντικείμενα. Από αυτά διαίρεσε τρία μέρη για τη μονή Χιλανδαρίου και δύο για τη μονή Αγίου Παύλου.

Το πιο παλιό έγγραφο είναι της 1.3.1469. Τότε είχε καεί η μονή Εσφιγμένου και η Μάρω αγόρασε το μετόχι της στον Πρόβλακα, με πύργο και μύλο, και το δώρισε στη μονή Αγίου Παύλου, ώστε να μη φύγει η περιουσία από το Άγιον Όρος. Μάλιστα στο έγγραφο γράφει: «Εγώ η Μάρω η κυρά από την Εζωβά εγύρευσα ίνα αγοράσω...». Σ' έγγραφο της 13.4.1479 η Μάρω φέρει τον τίτλο: «Σουλτάνα του αυτοκράτορος Μουράτ Ευσεβής Κτζαρίνα, Μάρα, θυγάτηρ του Δεσπότη Γεωργίου». Επεκύρωνε χρυσόβουλλα με τη σφραγίδα του πατέρα της, που ήταν το δακτυλίδι του.

Το 1466 δώρισε μεγάλες περιοχές της Έζοβας και της Μοραβίτσας στις αγαπητές της αγιορείτικες μονές, όπου κατοικούσαν Σέρβοι και Έλληνες, Χιλανδαρίου και Αγίου Παύλου. Στην πρώτη τα 3/5 αυτών των περιοχών και στη δεύτερη τα 2/5. Στο Χιλανδάρι υπάρχουν τέσσερα έγγραφα ακόμη σχετικά με τη Μάρω γι' αφιερώσεις και κτηματικές οριακές διαφορές.

Η μεγαλύτερη προσφορά της αρχόντισσας Μάρως στο Άγιον Όρος θεωρείται όχι η κτηματική περιουσία αλλά η δωρεά στην ιερά μονή Αγίου Παύλου των Τιμίων Δώρων που πρόσφεραν οι τρεις Μάγοι στον Χριστό. Πράγματι, μεταξύ των πολυτίμων κειμηλίων που φυλάγονται στο Άγιον Όρος —τίμια λείψανα, εικόνες, ιερά σκεύη και άμφια— εξέχουσα θέση κατέχουν τα Τίμια αυτά Δώρα, χρυσός, λίβανος και σμύρνα.

Ο χρυσός βρίσκεται υπό τη μορφή είκοσι οκτώ επιμελώς σκαλισμένων πλακιδίων.

Ο λίβανος και η σμύρνα διατηρούνται ως μείγμα σε μορφή εβδομήντα σφαιριδίων. Προς μεγαλύτερη ασφάλεια είναι μοιρασμένα σε διάφορες λειψανοθήκες στο σκευοφυλάκειο της μονής.

Κατά την ιερά Παράδοση αυτά υπήρχαν στην Εκκλησία των Ιεροσολύμων ως το έτος 400 περίπου, όταν ο αυτοκράτορας Αρκάδιος τα μετέφερε στην Κωνσταντινούπολη. Παρέμειναν εκεί έως της Αλώσεως από τους Φράγκους το έτος 1204, όταν για λόγους ασφαλείας μεταφέρθηκαν στην προσωρινή πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, τη Νίκαια της Βιθυνίας. Μετά εξήντα έτη, επί αυτοκράτορος Μιχαήλ Παλαιολόγου επεστράφησαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου παρέμειναν έως της Αλώσεώς της.

Λαμβάνοντας αυτά η Μάρω τα έφερε αυτοπροσώπως να τα προσφέρει στη μονή του Αγίου Παύλου, της οποίας νέος κτίτορας ήταν ο πατέρας της. Ο πολύς Γεράσιμος Σμυρνάκης ως και άλλοι αναφέρουν πως στην οδό από του αρσανά προς τη μονή υπάρχει αναμνηστικό προσκυνητάρι, όπου η Μάρω εναπόθεσε τα Τίμια Δώρα που έφερε, ύστερα από θεία φωνή, που δηλούσε την μή επιτρεπόμενη, ως γνωστόν, είσοδο των γυναικών, λόγω του αρχαιοπαραδότου αβάτου.

Η Μάρω επίσης προσέφερε στη μονή του Αγίου Παύλου και κτήματα στην Καλαμαριά Χαλκιδικής, όπου είχαν μετόχια δέκα αγιορείτικες μονές και που κατά μία ετυμολογία έλαβε την ονομασία της η περιοχή από το όνομα της αρχόντισσας Καλή Μαρία ή Καλαμαρία και σήμερα Καλαμαριά.

Η ενεργός ανάμειξη της Μάρως στην πολιτική έφερε αντιδράσεις, ώστε αναφέρεται ακόμη ότι εστάλη στην Έζοβα εναντίον της ο Ομούρ Μπέης για να τη φονεύσει. Γύρω από την υπόθεση αυτή δημιουργήθηκαν διάφορες διηγήσεις, που βεβαιώνουν για μία φορά ακόμη τη δυναμικότητα αυτής της γυναίκας και την βαθειά ορθόδοξη πίστη της, την οποία μέχρι του τέλους της φανέρωνε, ματαιώνοντας δυσμενείς ενέργειες των Τούρκων κατά των χριστιανών.

Η Έζοβα αναφέρεται και ως τόπος αυτοεξορίας και εξορίας της, αφού είναι πάντα φαίνεται φυσικό η συνέπεια, η ευγένεια, η ευσέβεια και η φιλοπατρία να διώκονται. Στη δύση του βίου της κινούμενη από θρησκευτικοπατριωτικά αισθήματα αφιέρωσε στη μονή Αγίου Παύλου το 16.000 στρεμμάτων κτήμα της Έζοβας, τον πύργο, τον ναό, τα κτίρια, τα δάση και μέρος της ιχθυοτρόφου λίμνης. Για να εξασφαλίσει τις πάντα αγαπητές αγιορείτικες μονές μετά τον θάνατό της, υιοθέτησε το 1481 τον Βλάχο Βοεβόδα Βλαδίμηρο Δ' (1482-1496) για να τις φροντίζει. Στη συνέχεια τα μοναστήρια Χιλανδαρίου και Αγίου Παύλου έμειναν στην προστασία για όλους τους επόμενους βοεβόδες, οι οποίοι έπρεπε, ο ένας μετά τον άλλο, ν' αναγνωρισθούν από την Υψηλή Πύλη.

Μετά τον θάνατο της Μάρως, στις 14.9.1487, εγκατεστάθηκαν στην Έζοβα Αγιοπαυλίτες μοναχοί, οι οποίοι ανήγειραν αργότερα δεύτερο πύργο. Μεταξύ των δύο πύργων υπήρχε ο τάφος της Μάρως. Οι περιπέτειες του μετοχίου στους επόμενους αιώνες, ιδιαίτερα από τους βέηδες των Σερρών, ήταν μεγάλες. Σήμερα δεν ανήκει τίποτε στη μονή από την περιοχή.

Συμπερασματικά αναφέρουμε: Στα έτη 1418-1435 η Μάρω βρίσκεται στην αυλή του πατέρα της στη Σερβία. 1435-1451 μένει κυρίως στην Αδριανούπολη ως σύζυγος του σουλτάνου Μουράτ Β'. 1451-1457 επιστρέφει στη Σερβία. 1457-1487 παραμένει στην Έζοβα κι επικοινωνεί περισσότερο με το Άγιον Όρος.

Ο δρόμος της ζωής της εκφράζει όλη τη δυσκολία των μεγάλων αλλαγών της περιόδου αυτής, όταν τα Βαλκανικά κράτη, το ένα μετά το άλλο, κατέρρεαν λόγω εσωτερικών δυσκολιών και της τουρκικής κατακτητικής δυνάμεως. Η Μάρω μένοντας στο χαρέμι διατηρεί την πίστη της ακέραιη και φροντίζει για την Ορθόδοξη Εκκλησία με σθένος, ευφύια και τόλμη. Η μνήμη της διατηρείται φωτεινή, πέρα από τον μύθο και τη φαντασία, που ελλοχεύει στην ποίηση και τη λαϊκή παράδοση. Αποτελεί σύμβολο πιστής Ορθοδόξου χριστιανής, αφιλοχρήματης, φιλόανθρωπης, φιλομόναχης, φιλοαθωνίτιδος, φιλόθεης ψυχής. Ειλικρινής και βαθειά πιστή, διχάζεται κάποια στιγμή αν πρέπει να παραμείνει με τους Ούγγρους ή να πάει με τους Τούρκους. Την αποφασιστική εκείνη ώρα, θυσιαζόμενη, ακολουθεί τους δεύτερους, που θεωρεί λιγότερο επικίνδυνους για το παρόν. Δεν φαίνεται να λαθεύει. Απολαμβάνοντας την προστασία των Τούρκων τους εξυπηρετεί, ώστε να φροντίζει πιο άνετα για τους χριστιανούς. Η συμπεριφορά της και τα έργα της φανερώνουν προσωπικότητα ιδιαίτερα δυναμική και γενναία, που γνώριζε καλά να πραγματώνει τους στόχους της.

Η ζωή της Μάρως αφιερώθηκε όλη για τη βοήθεια των χριστιανών στα Βαλκάνια και ό,τι αφορούσε εκκλησίες και μονές και μάλιστα αγιορείτικες, ώστε το

μνημόσυνό της να είναι αιώνιο. Τα λείψανα των κτισμάτων στην Έξοβα των Σερρών θυμίζουν το πέρασμα μιας δυναμικής αρχόντισσας, που αγαπούσε την Ορθοδοξία, την ειρήνη και την ελευθερία.

<http://bit.ly/1aunxkT>